

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дипломна робота

на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр»

**Особливості лексико-семантичної репрезентації концепту
«ГРОШІ» в «Тригрошовому романі» Б. Брехта**

Виконала:

студентка VI курсу 61 групи
напряму підготовки: 020303 Філологія
спеціальності: 8.02030302 Мова і
література (німецька)*

Макаренко Наталія Вікторівна

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук, доцент
Соколовська Світлана Францівна

Житомир – 2014

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ВЛАСТИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ Й ПАРАМЕТРИ ЙОГО ЛІНГВІСТИЧНОГО ВИВЧЕННЯ	8
1.1. Текст як семантична структура.....	8
1.2. Індивідуально-авторська картина світу.....	12
1.3. Концепт як ціннісна домінанта авторської картини світу.....	18
Висновки до Розділу 1	22
РОЗДІЛ 2. СПОСОБИ МОВНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО ПРОСТОРУ В «ТРИГРОШОВОМУ РОМАНІ» Б. БРЕХТА	24
2.1. Специфіка концептуального аналізу.....	24
2.2. Концептосфера художнього тексту.....	33
2.3. Структура макроконцепту «ВЛАДА».....	38
Висновки до Розділу 2	47
РОЗДІЛ 3. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУ «ГРОШІ» ЯК СЕГМЕНТУ МАКРОКОНЦЕПТУ «ВЛАДА»	50
3.1. Когнітивні ознаки концепту.....	50
3.2. Засоби вербалізації концепту в художньому тексті.....	58
3.3. Асоціативно-номінативний потенціал концепту.....	65
Висновки до Розділу 3	70
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	72
RESÜMEE	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки когнітивна лінгвістика є одним з пріоритетних напрямків науки про мову як новий етап у вивченні відносин мови та мислення. У зв'язку з цим, термін когнітивної лінгвістики «концепт» усвідомлюється як центральне поняття в описі мовної картини світу.

Значущість когнітивного напрямку у вивченні мовних явищ визначається переходом лінгвістики до нової антропоцентричної парадигми, що передбачає дослідження мови у взаємозв'язку з людиною, її культурою, ментальністю та різноманітними видами діяльності. У свою чергу, антропоцентризм сучасної лінгвістики зумовив інтерес дослідників до вивчення картини світу, носіїв мови, що відображається, зокрема, в текстовій діяльності.

Наше дослідження присвячене проблемі особливостей структури, змісту та лексико-семантичних засобів репрезентації концепту «ГРОШІ» в «Тригрошовому романі» Бертольта Брехта в аспекті когнітивного та антропоцентричного підходів до мови.

Сприйняття, категоризація та концептуалізація навколишньої дійсності мовною особистістю починається з осмислення явищ навколишнього світу, організованих у ньому об'єктів та з визначення місця людини в системі цих об'єктів. Результатом таких процесів є виникнення концептів, центральним серед яких виступає концепт «ГРОШІ», який є значущим як для носіїв німецької мови взагалі, так і для художньої картини світу Б. Брехта зокрема.

Теоретична база дослідження ґрунтується на основних положеннях когнітивної та антропоцентричної лінгвістики розроблених в працях Л. Г. Бабенко, С. А. Аскольдов, Н. Н. Болдирева, а також праць присвячених опису, вивченню та структуризації окремих концептів: А. Вежбицька, В. І. Карасик, Ю. М. Лотман, Л. В. Гайдученко.

Об'єм концептів, що досліджується сучасною когнітивною лінгвістикою є досить значним, але концепт «ГРОШ», як свідчить наш аналіз, вивчено недостатньо та проблеми вербалізації концепту «ГРОШ» в художньому дискурсі ще потребують вирішення, що і зумовило вибір теми нашого дослідження **«Особливості лексико-семантичної репрезентації концепту «ГРОШ» у «Тригрошовому романі» Б. Брехта»**

Актуальність даної роботи визначається зв'язком з пріоритетними напрямками сучасної лінгвістики – когнітивним та антропоцентричним; зростаючим інтересом до процесів концептуалізації навколишньої дійсності та відображенням цих процесів у мові, а також лексико-семантичною репрезентацією концепту «ГРОШ» у «Тригрошовому романі» Б. Брехта.

Метою дипломної роботи є дослідження репрезентації концепту «ГРОШ» як структурно та змістовно складного вербалізованого мисленнєвого конструкту людської свідомості в єдності його понятійного, образного та ціннісного компонентів на матеріалі «Тригрошового роману» Б. Брехта.

Досягнення мети роботи передбачає виконання таких **завдань**:

- 1) проаналізувати доробки сучасних мовознавців з проблем дослідження семантичної структури текстів художнього типу;
- 2) дослідити індивідуально-авторську картину світу як результат концептуалізації та категоризації світовідчуття певною мовною особистістю;
- 3) охарактеризувати концепт як ціннісну домінанту авторської картини світу;
- 4) визначити специфіку концептуального аналізу художнього тексту та на основі отриманих результатів описати та змодельовали структуру концептосфери тексту «Тригрошового роману» Б. Брехта;
- 5) дослідити семантичну структуру та проаналізувати контекстуальну реалізацію макроконцепту «ВЛАДА» у «Тригрошовому романі» Б. Брехта;

б) дослідити та описати процес вербалізації концепту «ГРОШІ» як сегменту макроконцепту «ВЛАДА» у «Тригрошовому романі», визначивши когнітивні ознаки досліджуваного концепту, засоби його маніфестації у досліджуваному романі та охарактеризувати асоціативно-номінативний потенціал концепту «ГРОШІ».

При виконанні поставлених в роботі завдань на різних етапах дослідження використовувались такі **методи і прийоми** лінгвістичного аналізу: аналіз словникових дефініцій, контекстуальний аналіз, польовий метод, описовий метод, лексико–семантичний аналіз, інтерпретативний аналіз, синхронний та діахронічний методи.

Об’єктом дослідження є вербалізований у художньому дискурсі концепт «ГРОШІ».

Предмет дослідження – лексико-семантична репрезентація концепту «ГРОШІ» в «Тригрошовому романі» Б. Брехта.

Матеріалом дослідження слугував текст «Тригрошового роману» Бертольта Брехта.

Теоретична значущість дослідження полягає в тому, що в роботі було проаналізовано поняття «концепт» як ціннісної домінанти авторської картини світу в системі антропоцентричного підходу до мови загалом та його мовна реалізація в «Тригрошовому романі» Б. Брехта. Теоретична значущість роботи полягає також у тому, що здійснений аналіз концепту «ГРОШІ» у художньому дискурсі є внеском у розробку теоретичних питань з лінгвоконцептології.

Практична значущість дипломної роботи полягає у можливості подальшого використання її результатів як для викладання дисциплін загальнофілологічного циклу, так і при розробці спецкурсів з лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики.

Новизна дослідження полягає в тому, що в роботі був проведений концептуальний аналіз тексту «Тригрошового роману» Б. Брехта та

було досліджено процес вербалізації концепту «ГРОШ» як сегменту макроконцепту «ВЛАДА», використовуючи матеріал досліджуваного роману.

Апробація результатів дослідження відбулася на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, що відбулася 21 березня 2014 року в Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

Публікації. Основні положення й результати дослідження відображені у статті «Семантична структура бінарних опозицій у «Тригрошовому романі» Б. Брехта», підготовлених до VI Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців, що відбулася 21 березня 2014 року та у статті «Структура макроконцепту «ВЛАДА»», яка подана до друку у студентський науково-літературний часопис «Semper tigo», випуск №3.

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та джерел ілюстративного матеріалу. Загальний обсяг праці становить 85 сторінок, обсяг тексту дослідження становить 57 сторінок. Список використаної літератури містить 48 найменувань праць вітчизняних і зарубіжних дослідників. Список джерел ілюстративного матеріалу становить 8 позицій.

У вступі обґрунтовано вибір теми та її актуальність, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, описано методи та висвітлено новизну дослідження, теоретичне та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі розглянуто та проаналізовано основні властивості художнього тексту й параметри його лінгвістичного вивчення, а саме проаналізовано доробки сучасних мовознавців з проблем дослідження семантичної структури текстів художнього типу; досліджено індивідуально-

авторську картину світу як результат концептуалізації та категоризації світовідчуття певною мовною особистістю; охарактеризовано концепт як ціннісну домінанту авторської картини світу.

У другому розділі висвітлено основні способи мовної репрезентації концептуального простоту в «Тригрошовому романі» Б. Брехта. Досліджена специфіка концептуального аналізу художнього тексту та на основі отриманих результатів описана та змодельована структура концептосфери тексту «Тригрошового роману» Б. Брехта. У другому розділі висвітлена структура макроконцепту «ВЛАДА» на основі розгляду його семантичної структури та аналізу контекстуальної реалізації у «Тригрошовому романі» Б. Брехта.

Третій розділ дипломної роботи присвячений дослідженню вербалізації концепту «ГРОШІ» як сегменту макроконцепту «ВЛАДА». Ця розвідка здійснювалась шляхом розгляду та аналізу когнітивних ознак концепту «ГРОШІ» як соціально–психологічного феномена, виділення засобів вербалізації концепту в художньому тексті та дослідження асоціативно-номінативного потенціалу концепту «ГРОШІ».

У висновках викладені отриманні результати дослідження.

У загальних висновках підсумовуються результати роботи.

У бібліографії представлені праці вітчизняних і зарубіжних лінгвістів, використані при написанні даної роботи.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У першому розділі досліджено основні властивості художнього тексту й параметри його лінгвістичного вивчення. А саме проаналізовано доробки сучасних мовознавців з проблем дослідження семантичної структури текстів художнього типу та з'ясовано, що смислову єдність тексту й здатність його функціонувати в якості цілісного комунікативного утворення визначають імпліцитні зв'язки, що мають семантичний характер, а власне семантична структура тексту співвідноситься з позамовною ситуацією і тим самим є відображенням дійсності.

Індивідуально-авторська картина світу як результат концептуалізації та категоризації світовідчуття мовною особистістю є передачею власного досвіду автора, його інтерпретацію дійсності, тому та картина світу, яка зображується в художньому тексті, є структуризацією й вербалізацією картини світу автора як особистості. Концепт як ціннісна домінанта авторської картини світу є сукупністю уявлень людини про світ, що розкривають особливості її світобачення. Процеси світосприйняття, категоризації та концептуалізації дійсності певною мовною особистістю знаходять своє відображення в концептах, які як умовно ментальні одиниці об'єктивуються художньо-образними засобами.

У другому розділі висвітлено основні способи мовної репрезентації концептуального простоту в «Тригрошовому романі» Б. Брехта.

Проаналізувавши специфіку концептуального аналізу, ми визначили, що на основі злиття, контамінації загальних ознак концептів, що репрезентуються на поверхневому рівні тексту словами і реченнями однієї семантичної сфери, формується концептуальний простір тексту, а ключовий концепт являє собою ядро індивідуально-авторської картини світу, втіленої в тексті автора.

Так, лексичним репрезентантом текстового концепту досліджуваного роману виступає ключове слово «GELD». Узагальнивши всі контексти, в яких вживається вище згаданий носій концептуального смислу, ми виявили характерну негативну конотацію даного концепту.

Ядром концептосфери тексту «Тригрошового роману» виступають «ГРОШ» як валюта: *Münzen od. Banknoten – Zahlungsmittel*. Приядерна зона концептосфери роману визначає «ГРОШ» як *Summe* та як *Kurzform für Geldkurs*. До найближчої периферії входять такі образні асоціації з даним концептом як *Zeit, Wasser, Gut, Besitz, Reichtum, Arbeit*. Далека периферія включає суб'єктно-модальні смисли концепту «ГРОШ», які репрезентуються у «Тригрошовому романі» Б. Брехта: *Abhängigkeit, Ziel, Gewinnwunsch, Bedürfnis, Wohlstandesteil, Lebenssinn, etw. Unhumanistisches*, тобто мають виключно негативну конотацію.

У другому розділі висвітлена структура макроконцепту «ВЛАДА», на основі розгляду його семантичної структури та аналізу контекстуальної реалізації у «Тригрошовому романі» Б. Брехта. Семантична структура концепту «ВЛАДА» розглядалась в єдності понятійного (вивчається через семантичний прототип поняття та внутрішньосистемні зв'язки назви концепту), образного (метафоричні образи), символного (представлений квазісимволами влади) компонентів.

Досліджуючи образний компонент концепту «ВЛАДА», ми встановили, що метафоричний образ даного концепту представлений сукупністю концептуальних метафор, які належать до онтологічного та структурного типів концептуальних метафоричних моделей. Онтологічний тип метафор представлений моделями: «Влада – сутність» (*Macht als Wesen*), «Влада – контейнер» (*Macht als Kontainer*), «Влада – локус» (*Macht als Ortbestimmung*), «Влада – посесивний об'єкт» (*Macht als Eigentumsgegenstand*).

Концептуальні метафори структурного типу представлені такими типами: антропоморфна метафора «Влада – суб'єкт» (*Macht als Subjekt*); соціальна метафора «Влада – боротьба» (*Macht als Kampf*).

У результаті дослідження символічного компонента концепту «ВЛАДА» визначено п'ять груп квазісимволів, через які актуалізується цей концепт у «Тригрошовому романі» Б. Брехта. В основному концепт «ВЛАДА» об'єктивується через реіморфні (предметні) символи: образ зброї як атрибут її отримання; образ прибутку як символи заможності суб'єкта; образ споруди за їхнім функціональним призначенням як уособлення захисту, величі, багатства; антропоморфні образи (образ людської дурості та людського інстинкту).

У досліджуваному романі концепт «ВЛАДА» наділяється здебільшого нейтральною оцінкою (40%), однак констатації негативної оцінки влади (36%) переважають позитивну характеристику влади (24%). Негативно сприймається вплив влади на обмеження свободи дій людини і деформації внутрішнього світу суб'єкта.

Третій розділ дипломної роботи присвячений дослідженню вербалізації концепту «ГРОШІ» як сегменту макроконцепту «ВЛАДА». Ця розвідка здійснювалось шляхом розгляду та аналізу когнітивних ознак концепту «ГРОШІ» як соціально–психологічного феномена. Особливе місце серед мовних одиниць, що репрезентують концепт «ГРОШІ» у «Тригрошовому романі», займають контекстуальні бінарні опозиції, а саме опозиції у лексико-семантичній структурі яких є найменування грошових одиниць або їхніх номіналів, а також опозицій, у яких сема «гроші» представлена імпліцитно. Останні кількісно переважають у досліджуваному романі.

Серед когнітивних ознак концепту ГРОШІ (DAS GELD) як сегменту макроконцепту ВЛАДА (DIE MACHT) ми виділили наступні: «зайнятість – безробіття (die Beschäftigung – die Arbeitslosigkeit)», «можливість –

безперспективність (die Möglichkeit – die Aussichtlosigkeit)», «моральність – аморальність (die Moralität – die Immoralität)», «законність – злочинність (die Gesetzlichkeit – die Kriminalität)», «духовність – низькість (die Geistigkeit – die Gemeinheit)», «свобода – залежність (die Freiheit – die Abhängigkeit)», «здоровий глузд – божевілля (gesunder Menschenverstand – der Wahnsinn)», «криза – стабілізація (die Krise – die Stabilisation)», «чорний ринок – офіційний ринок (der Schwarzmarkt – der offizielle Markt)», «корупція – прозорість (die Korruption – die Transparenz)», «підкуп – чесність (die Bestechung – die Ehrlichkeit)».

Виявлення та опис засобів вербалізації концепту «ГРОШІ» проводився шляхом аналізу відповідних дискурсивних фрагментів досліджуваного роману. Даний метод дав змогу виявити лексеми, словосполучення та метафори, у яких акумулюється концепт «ГРОШІ» у «Тригрошовому романі» Б. Брехта: *das Geld, die Summe, die Zahlen, Schillinge, Pence, Penny, die Geschäftswelt, das Geschäft, die Gesellschaft, die Commercial Bank, die National Deposit Bank, Büros, das Unternehmen, die Mitgift, die Goldgrube, Geldverluste der Gewinn, die Einnahmen, der Dietrich, die Aktie, das Kapital, einen Kredit einräumen, bezahlen, den Verkaufspreis halten, die Rate annehmen, ein anständiges Plus haben*.

Звертаючись до асоціативного потенціалу концепту «ГРОШІ» (DAS GELD), який маніфестується у брехтівському «Тригрошовому романі», ми виділили наступні понятійні елементи (або еталони) досліджуваного концепту, які акумулюються у прислів'ях, приказках, метафоричних виразах та у влучних брехтівських висловлюваннях: 1. *GELD ist Verlust*; 2. *GELD ist die Partnerschaft*; 3. *GELD ist die Bestehlichkeit*; 4. *GELD ist der Preis*; 5. *GELD ist der Wohlstand*.

RESÜMEE

Das Thema der vorgestellten Forschungsarbeit heißt – «Die Besonderheiten der lexikalisch-semantischen Darstellung des Konzepts «GELD» im B. Brechts «Dreigroschenroman».

Das Ziel der Diplomarbeit besteht darin, die Darstellung des Konzepts «GELD» als strukturell- und bedeutungskompliziertes, verbalisiertes, mentales Gebilde der menschlichen Erkenntnis zusammen mit seinem begrifflichen, bildlichen und wertlichen Komponenten zu erforschen. Untersuchungstoff beruht auf dem «Dreigroschenroman» von Bertolt Brecht.

Die Erreichung dieses Ziels erfordert die Lösung der folgenden Aufgaben:

- Untersuchung der wissenschaftlichen Artikel moderner Linguisten auf dem Forschungsgebiet der semantischen Textstrukturen künstlerischer Art;
- Erforschung der Autorenweltbild als Ergebnis der Konzeptualisierung und Kategorisierung der Weltwahrnehmung von einem gewissen Sprachperson;
- Bestimmung des Konzepts als Wertdominante der Autorenweltbild;
- Modellierung und Beschreibung der konzeptuellen Sphäre des Textes «Dreigroschenroman» von Bertolt Brecht;
- Bestimmung der semantischen Struktur und Kontextanalyse des Makrokonzepts «MACHT» im Brecht's «Dreigroschenroman»;
- Untersuchung und Beschreibung des Verbalisierungsprozesses des Konzepts «GELD» als Segment des Makrokonzepts «MACHT» am Material des Textes «Dreigroschenroman» d.h. kognitive Eigenschaften des untersuchten Konzepts, seine Repräsentationsmittel und assoziativ – nominatives Potenzial des Konzepts «GELD» im Brecht's «Dreigroschenroman» zu bestimmen und zu begründen.

Das Objekt der Forschung ist verbalisiertes im künstlerischen Diskurs Konzept «GELD».

Der Forschungsgegenstand ist die lexikalisch - semantische Repräsentation des Konzepts «GELD» im Brechts «Dreigroschenroman».

Die vorliegende Diplomarbeit lässt sich in 3 Teile gliedern.

Im ersten Teil wurden die wichtigsten Bereiche der linguistischen Textforschungen künstlerischer Art untersucht und linguistische Textwerte bestimmt.

Im 2. Teil wurden die wichtigsten Sprachrepräsentationsverfahren der konzeptuellen Sphäre im Brechts «Dreigroschenroman» vorgeführt und analysiert. In diesem Teil wurde auch die Struktur des Makrokonzepts «MACHT» aufgrund der Untersuchung seiner semantischen Struktur und Kontextanalyse bestimmt.

Der dritte Teil der Diplomarbeit ist der Untersuchung der Verbalisierung des Konzepts «GELD» als Segment des Makrokonzepts «MACHT» gewidmet. In diesem Teil wurden die wichtigen kognitiven Merkmalen des Konzepts GELD als sozialpsychologisches Phänomen bestimmt und analysiert, die Verbalisierungsmittel des untersuchten Konzepts und sein assoziativ – nominatives Potenzial erforscht und beschrieben.

Im Ergebnis wurden also folgende Schlussfolgerungen formuliert:

- Der lexikalische Repräsentant des Textkonzepts im Dreigroschenroman ist das Stichwort «GELD», das in allen Kontexten, in denen es verwendet ist, negative Konnotation hat.
- Der Kern der konzeptuellen Sphäre von «Dreigroschenroman» ist «GELD» als Währung: *Münzen od. Banknoten – Zahlungsmittel*. In der Kernzone wird das Konzept «GELD» als *Summe* und als Kurzform für *Geldkurs* bestimmt. Zu der nächsten Peripherie des untersuchten Romans gehören solche bildliche Assoziationen mit diesem Konzept, wie *Zeit, Wasser, Gut, Besitz, Reichtum, Arbeit*. Die entfernte Peripherie umfasst Subjekt-modalen Bedeutungen des Konzepts «GELD», die im «Dreigroschenroman» von Brecht vertreten: *Abhängigkeit, Ziel, Gewinnwunsch, Bedürfnis, Wohlstandesteil, Lebenssinn, etw. Unhumanistisches*. Diese haben nur eine negative Konnotation. Also, der Kern des

Konzepts enthält seine wesentlichen Unterscheidungsmerkmale, die Peripherie ist aus den Ergebnissen des Erfassens vom Menschen des Kerninhalts zusammengesetzt.

- Das bildliche Komponent präsentiert eine Reihe von konzeptuellen Metaphern, die in folgenden Modellen dargestellt sind: *Macht als Wesen*, *Macht als Kontainer*, *Macht als Ortbestimmung*, *Macht als Eigentumsgegenstand*, *Macht als Subjekt*, *Macht als Kampf*.

- Im Ergebnis der Untersuchung des symbolischen Komponenten vom Konzept MACHT wurde fünf Gruppen der Quasisymbolen bestimmt, durch die dieses Konzept im Brechts «Dreigroschenroman» aktualisiert wird. Hauptsächlich wird dieses Konzept durch Sachsymbolen: *Gewinnbild* als Attribut des Wohlstandes; *Baubild* (nach ihrem funktionalen Zweck) als Schutz- o. Reichtumverkörperung; und durch anthropomorphen Symbolen (das *Bild der menschlichen Dummheit und menschliches Triebes*).

- Eine wesentliche Rolle unter sprachlichen Einheiten, durch welche das Konzept «GELD» im «Dreigroschenroman» repräsentiert wird, haben die kontextuellen binären Gegensätze.

- Zu den kognitiven Eigenschaften des Konzepts «GELD» als Segment des Makrokonzepts «MACHT» gehören: «*die Beschäftigung – die Arbeitslosigkeit*», «*die Möglichkeit – die Aussichtslosigkeit*», «*die Moralität – die Immoralität*», «*die Gesetzlichkeit – die Kriminalität*», «*die Geistigkeit – die Gemeinheit*», «*die Freiheit – die Abhängigkeit*», «*gesunder Menschenverstand – der Wahnsinn*», «*die Krise – die Stabilisation*», «*der Schwarzmarkt – der offizielle Markt*», «*die Korruption – die Transparenz*», «*die Bestechung – die Ehrlichkeit*».

- Die Bestimmung und Beschreibung der Verbalisierungsmittel des Konzepts «GELD» wurde durch die Analyse von entsprechenden Diskursausschnitten des untersuchten Romans durchgeführt. Diese Methode hat gezeigt, in welchen Lexemen, Wortverbindungen und phraseologischen Einheiten das Konzept «GELD» im Brechts Dreigroschenroman akkumuliert wird: *das Geld*,

die Summe, die Zahlen, Schillinge, Pence, Penny, die Geschäftswelt, das Geschäft, die Gesellschaft, die Commercial Bank, die National Deposit Bank, Büros, das Unternehmen, die Mitgift, die Goldgrube, Geldverluste der Gewinn, die Einnahmen, der Dietrich, die Aktie, das Kapital, einen Kredit einräumen, bezahlen, den Verkaufspreis halten, die Rate annehmen, ein anständiges Plus haben.

- Es wurde festgestellt, dass das Konzept «GELD» konkrete Etalons aufweist, solche wie: *Verlust, Partnerschaft, Bestechlichkeit, Preis, Wohlstand*. Diese werden in Sprichwörter, Redewendungen, Ausdrücke und brechtschen Aussagen repräsentiert.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н. Ф. Спорные проблемы семантики / Н. Ф. Алефиренко. – М.: Гнозис, 2005. – 326 с.
2. Арнольд И. В. Стилистика современного английского языка: Учебное пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Иностр.яз.» – 3-е изд. / И. В. Арнольд. – М.: Просвещение, 1990. – 301 с.
3. Аскольдов С. А. Межкультурная коммуникация / С. А. Аскольдов // Практикум. Ч. I. – Нижний Новгород, 2002. – 280 с.
4. Бабенко Л. Г. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: Учебник; Практикум. / Л. Г. Бабенко, Ю. В. Казарин. – М.: Флинта; Наука, 2005. – 496 с.
5. Бахтин М. М. Собрание сочинений: В 7 т. / М. М. Бахтин. – М.: Институт мировой литературы им. А. М. Горького РАН, 1996 – Т. 5: Работы 1940-х – начала 1960-х годов. 1997. – 732 с.
6. Белова А. Д. Языковые картины мира в рамках когнитивно-дискурсивной парадигмы / А. Д. Белова. – М.: Культура народов Причерноморья.– 2002. – № 29. – С. 17-23.
7. Белянин В. П. Психоллингвистика / В. П. Белянин. – М.: Флинта, 2003. – 232 с.
8. Бертольт Брехт. Театр Т. 5/2 / Брехт Бертольт. – М.: Высшая школа, 1965 . – 540 с.
9. Болдырев Н. Н. Концептуальное пространство когнитивной лингвистики / Н. Н. Болдырев // Вопросы когнитивной лингвистики. – 2004. – № 1. – С. 18-36.
10. Булыгина Е. Ю. Лексическое воплощение концепта «деньги» в современной публицистике // Отражение русской языковой картины мира в лексике и грамматике / Е. Ю. Булыгина. – Новосибирск, 1999. – С. 5-13.

11. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики / А. Вежбицкая [Пер. с англ. А. Д. Шмелева]. – М.: ЯСК, 2001. – 272 с.
12. Воронова О. П. // Краткая литературная энциклопедия / Гл. ред. А. А. Сурков / О. П. Воронова, Б. П. Корнилов. – М.: Сов. энцикл., Т. 3: Иаков – Лакснесс. – 1966. – 751 с.
13. Гайдученко Л. В. Концепт Влада в сучасних лінгвістичних дослідженнях / Л. В. Гайдученко // Мовні і концептуальні картини світу. – Вип. 23. – Ч.1. – 2007. – С. 139-143.
14. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М.: Книга, 2007. – 144 с.
15. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента / Е. И. Горошко. – М.: Изд. группа “РА – Каравелла”, 2001. – С. 200-220.
16. Долгова Т. Б. Поняття теми як підгрунття встановлення структурних складників концепту УКРАЇНА (на матеріалі сучасного англomовного газетного дискурсу) / Т. Б. Долгова // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. – № 48. – С. 165-168.
17. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 256 с.
18. Караулов Ю. Н. Культура речи и языковая критика / Ю. Н. Караулов. – М.: Логос, 2005. – 198 с.
19. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М.: Наука, 2007. – 263 с.
20. Колшанский Г. В. Объективная картина мира в познании и языке / Г. В. Колшанский. – М.: Наука, 1990. – 108 с.
21. Кононенко В. І. Концепти українського дискурсу: Монографія / В. І. Кононенко. – Київ – Івано-Франківськ: Плай, 2004. – 248 с.

22. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова – М.: Изд-во МГУ, 1996. – 245 с.
23. Кубрякова Е. С. Текст и его понимание // Русский текст / Е. С. Кубрякова. – 1994. – № 2. – С. 18-27.
24. Кухаренко В. А. Интерпретация текста / В. А. Кухаренко. – М.: Просвещение, 1988. – 327 с.
25. Леви-Строс К. Структурная антропология / Пер. с фр. Вяч. Вс. Иванова. – М.: Изд-во ЭКСМО-Пресс, 2001. – 512 с.
26. Ломов А. М. Лингвистика и аналитическая философия / А. М. Ломов: Вестник ВГУ. Сер. I. Гуманитарные науки. – 1996. – № 1. – С. 76-85.
27. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров: Человек – текст – семиосфера – история. – Тартуский ун-т. / Ю. М. Лотман. – М.: Языки рус. культуры, 1996. – 464 с.
28. Лотман Ю. М. Структура художественного текста. / Ю. М. Лотман. – М.: Искусство, 1970. – 383 с.
29. Майоренко И. А. Концепт «деньги» в языковой картине мира (на материале русской и английской фразеологии) // Язык. Дискурс. Текст. – Межд. науч. конф., посв. юбилею В. П. Малащенко. – Ростов–на–Дону, 2004. – Ч. I. – С. 115–120.
30. Мазараки А. Философия денег / А. Мазараки, В. Ильин. – К.: Киевский национальный торгово-экономический университет, 2004. – 718 с.
31. Николаева Т. М. Единицы языка и теория текста. // Сб.: Исследования по структуре текста / Т. М. Николаева. – М., 1987. – 250 с.
32. Новиков А. И. Семантика текста и её формализация / А. И. Новиков. – М., 1983. – 346 с.
33. Педагогическое речеведение. Словарь-справочник. – М.: Флинта, Наука. Под ред. Т. А. Ладыженской и А. К. Михальской. 1998. – 712 с.

34. Плотникова Н. В. Методика концептуального анализа лингвокультурного концепта / Н. В. Плотникова // Учёные записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2011. – Т.24 (63). – № 2. Часть 1. – С. 426-431.

35. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007. – 314 с.

36. Почепцов О. Г. Языковая ментальность: способ представления мира // Вопросы языкознания / О. Г. Почепцов. – 1990. – № 6. – С.110-122.

37. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с

38. Рогозина, И. В. Плюрализм картин мира [Электронный ресурс] Режим доступа: – Режим доступа: <http://aomai.ab.ru:8080/Books/Files/2001-02/34/par34.html>. (Дата звернення: 12.11.2013)

39. Родина Т. М. Художественная картина мира как синтетическая многомерная структура // Художественное творчество: Сб. научн. Трудов / Т. М. Родина. – Л.: Наука, 1986. – 380 с.

40. Семенець О. О. Синергетика поетичного слова / О. О. Семенець – Кіровоград: Імекс ЛТД, 2004. – 338 с.

41. Семенов М. Ю. Исследование понятия «деньги» методом ассоциативного эксперимента / М. Ю. Семенов. – Вестник Омского университета (Communications of Omsk university). – 2003. – № 3. – С. 139-142.

42. Селіванова О. П. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О. П. Селіванова. – Полтава: Довкілля, 2006. – 716 с.

43. Ставицька Л. О. Мовні засоби вираження наскрізного образу як елемента індивідуальної естетичної системи // Семасіологія і словотвір:

Збірник наукових праць / Л. О. Ставицька. – К.: Наук. думка, 1989. – С. 98-102.

44. Степанов, Ю. С. Константы: Словарь русской культуры: Изд. 2-е, испр. и доп / Ю. С. Степанов. – М.: Академический проект, 2001 – 590 с.

45. Стернин И. А. Методика исследования структуры концепта / И. А. Стернин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: Научное издание. – Воронеж, 2001. – 182 с.

46. Уфимцева Н. В. Языковое сознание: динамика и вариативность / Н. В. Уфимцева. – М.: Институт языкознания РАН, 2011. – 252 с.

47. Фенько А. Б. Проблема денег в зарубежных психологических исследованиях // Психологический журнал / А. Б. Фенько. – 2000. – Т. 21 № 1. – С. 50–62.

48. Шпенглер О. Закат Европы. Т.1. / О. Шпенглер. – М.: – Прогресс, 1963. – 415 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

49. Alexandra Kremsler. Gesellschaftskritik in Bertolt Brechts Dreigroschenroman / Kremsler Alexandra. – GRIN Verlag, 2008. – 24 S.

50. Anna Sliwa. Bertolt Brechts «Dreigroschenroman» ein Kriminalroman? / Sliwa Anna. – GRIN Verlag, 2009. – 36 S.

51. Bertolt Brecht. Dreigroschenroman. / Brecht Bertolt. – Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1991, – 394 S.

52. Duden – Deutsches Universalwörterbuch / Hrsg. von G. Drosdowski. – Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, 1989. – 1816 S.

53. Ina Schmidt. Gesellschaftskritische Motive bei Bertolt Brecht und Lars von Trier: Fachwissenschaftliche und fachdidaktische Perspektive / Schmidt Ina. – Diplomica Verlag, 2011. – 110 S.

54. Langenscheidt Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache / Hrsg. von Prof. Dr. Götz, Haensch, Wellmann. – Berlin, München: Langenscheidt Verlag, 2008, – 1307 S.

55. Ulrich Winfried. Wörterbuch Linguistische Grundbegriffe / Winfried Ulrich – Stuttgart: Hirt, 2002, – 191 S.

56. Walter Hinderer. Literarische Portraits: deutsche Dichter von Grimmelshausen bis Brecht / Hinderer Walter. – Leipzig: Fischer Taschenbuch Verlag, 1982, – 384 S.